

Spis treści	IX
Wstęp	1
1. Wprowadzenie do chirurgii	3
2. Podstawy fizjologii i patofizjologii	7
3. Hemostaza i przetaczanie krwi	11
4. Leczenie żywieniowe	15
5. Wzmacnianie i zatrzymanie rany	19
6. Wound care	23
7. Wound closure	27
8. Wound debridement	31
9. Wound management	35
10. Wound closure techniques	39
11. Wound complications	43
12. Wound infection	47
13. Wound dehiscence	51
14. Wound breakdown	55
15. Wound slough	59
16. Wound granulation tissue	63
17. Wound eschar	67
18. Wound debridement	71
19. Wound closure	75
20. Wound closure techniques	79
21. Wound closure materials	83
22. Wound closure complications	87
23. Wound closure techniques	91
24. Wound closure materials	95
25. Wound closure complications	99
26. Wound closure techniques	103
27. Wound closure materials	107
28. Wound closure complications	111
29. Wound closure techniques	115
30. Wound closure materials	119
31. Wound closure complications	123
32. Wound closure techniques	127
33. Wound closure materials	131
34. Wound closure complications	135
35. Wound closure techniques	139
36. Wound closure materials	143
37. Wound closure complications	147
38. Wound closure techniques	151
39. Wound closure materials	155
40. Wound closure complications	159
41. Wound closure techniques	163
42. Wound closure materials	167
43. Wound closure complications	171
44. Wound closure techniques	175
45. Wound closure materials	179
46. Wound closure complications	183
47. Wound closure techniques	187
48. Wound closure materials	191
49. Wound closure complications	195
50. Wound closure techniques	199
51. Wound closure materials	203
52. Wound closure complications	207
53. Wound closure techniques	211
54. Wound closure materials	215
55. Wound closure complications	219
56. Wound closure techniques	223
57. Wound closure materials	227
58. Wound closure complications	231
59. Wound closure techniques	235
60. Wound closure materials	239
61. Wound closure complications	243
62. Wound closure techniques	247
63. Wound closure materials	251
64. Wound closure complications	255
65. Wound closure techniques	259
66. Wound closure materials	263
67. Wound closure complications	267
68. Wound closure techniques	271
69. Wound closure materials	275
70. Wound closure complications	279
71. Wound closure techniques	283
72. Wound closure materials	287
73. Wound closure complications	291
74. Wound closure techniques	295
75. Wound closure materials	299
76. Wound closure complications	303
77. Wound closure techniques	307
78. Wound closure materials	311
79. Wound closure complications	315
80. Wound closure techniques	319
81. Wound closure materials	323
82. Wound closure complications	327
83. Wound closure techniques	331
84. Wound closure materials	335
85. Wound closure complications	339
86. Wound closure techniques	343
87. Wound closure materials	347
88. Wound closure complications	351
89. Wound closure techniques	355
90. Wound closure materials	359
91. Wound closure complications	363
92. Wound closure techniques	367
93. Wound closure materials	371
94. Wound closure complications	375
95. Wound closure techniques	379
96. Wound closure materials	383
97. Wound closure complications	387
98. Wound closure techniques	391
99. Wound closure materials	395
100. Wound closure complications	399
101. Wound closure techniques	403
102. Wound closure materials	407
103. Wound closure complications	411
104. Wound closure techniques	415
105. Wound closure materials	419
106. Wound closure complications	423
107. Wound closure techniques	427
108. Wound closure materials	431
109. Wound closure complications	435
110. Wound closure techniques	439
111. Wound closure materials	443
112. Wound closure complications	447
113. Wound closure techniques	451
114. Wound closure materials	455
115. Wound closure complications	459
116. Wound closure techniques	463
117. Wound closure materials	467
118. Wound closure complications	471
119. Wound closure techniques	475
120. Wound closure materials	479
121. Wound closure complications	483
122. Wound closure techniques	487
123. Wound closure materials	491
124. Wound closure complications	495
125. Wound closure techniques	499
126. Wound closure materials	503
127. Wound closure complications	507
128. Wound closure techniques	511
129. Wound closure materials	515
130. Wound closure complications	519
131. Wound closure techniques	523
132. Wound closure materials	527
133. Wound closure complications	531
134. Wound closure techniques	535
135. Wound closure materials	539
136. Wound closure complications	543
137. Wound closure techniques	547
138. Wound closure materials	551
139. Wound closure complications	555
140. Wound closure techniques	559
141. Wound closure materials	563
142. Wound closure complications	567
143. Wound closure techniques	571
144. Wound closure materials	575
145. Wound closure complications	579
146. Wound closure techniques	583
147. Wound closure materials	587
148. Wound closure complications	591
149. Wound closure techniques	595
150. Wound closure materials	599
151. Wound closure complications	603
152. Wound closure techniques	607
153. Wound closure materials	611
154. Wound closure complications	615
155. Wound closure techniques	619
156. Wound closure materials	623
157. Wound closure complications	627
158. Wound closure techniques	631
159. Wound closure materials	635
160. Wound closure complications	639
161. Wound closure techniques	643
162. Wound closure materials	647
163. Wound closure complications	651
164. Wound closure techniques	655
165. Wound closure materials	659
166. Wound closure complications	663
167. Wound closure techniques	667
168. Wound closure materials	671
169. Wound closure complications	675
170. Wound closure techniques	679
171. Wound closure materials	683
172. Wound closure complications	687
173. Wound closure techniques	691
174. Wound closure materials	695
175. Wound closure complications	699
176. Wound closure techniques	703
177. Wound closure materials	707
178. Wound closure complications	711
179. Wound closure techniques	715
180. Wound closure materials	719
181. Wound closure complications	723
182. Wound closure techniques	727
183. Wound closure materials	731
184. Wound closure complications	735
185. Wound closure techniques	739
186. Wound closure materials	743
187. Wound closure complications	747
188. Wound closure techniques	751
189. Wound closure materials	755
190. Wound closure complications	759
191. Wound closure techniques	763
192. Wound closure materials	767
193. Wound closure complications	771
194. Wound closure techniques	775
195. Wound closure materials	779
196. Wound closure complications	783
197. Wound closure techniques	787
198. Wound closure materials	791
199. Wound closure complications	795
200. Wound closure techniques	799
201. Wound closure materials	803
202. Wound closure complications	807
203. Wound closure techniques	811
204. Wound closure materials	815
205. Wound closure complications	819
206. Wound closure techniques	823
207. Wound closure materials	827
208. Wound closure complications	831
209. Wound closure techniques	835
210. Wound closure materials	839
211. Wound closure complications	843
212. Wound closure techniques	847
213. Wound closure materials	851
214. Wound closure complications	855
215. Wound closure techniques	859
216. Wound closure materials	863
217. Wound closure complications	867
218. Wound closure techniques	871
219. Wound closure materials	875
220. Wound closure complications	879
221. Wound closure techniques	883
222. Wound closure materials	887
223. Wound closure complications	891
224. Wound closure techniques	895
225. Wound closure materials	899
226. Wound closure complications	903
227. Wound closure techniques	907
228. Wound closure materials	911
229. Wound closure complications	915
230. Wound closure techniques	919
231. Wound closure materials	923
232. Wound closure complications	927
233. Wound closure techniques	931
234. Wound closure materials	935
235. Wound closure complications	939
236. Wound closure techniques	943
237. Wound closure materials	947
238. Wound closure complications	951
239. Wound closure techniques	955
240. Wound closure materials	959
241. Wound closure complications	963
242. Wound closure techniques	967
243. Wound closure materials	971
244. Wound closure complications	975
245. Wound closure techniques	979
246. Wound closure materials	983
247. Wound closure complications	987
248. Wound closure techniques	991
249. Wound closure materials	995
250. Wound closure complications	999
251. Wound closure techniques	1003
252. Wound closure materials	1007
253. Wound closure complications	1011
254. Wound closure techniques	1015
255. Wound closure materials	1019
256. Wound closure complications	1023
257. Wound closure techniques	1027
258. Wound closure materials	1031
259. Wound closure complications	1035
260. Wound closure techniques	1039
261. Wound closure materials	1043
262. Wound closure complications	1047
263. Wound closure techniques	1051
264. Wound closure materials	1055
265. Wound closure complications	1059
266. Wound closure techniques	1063
267. Wound closure materials	1067
268. Wound closure complications	1071
269. Wound closure techniques	1075
270. Wound closure materials	1079
271. Wound closure complications	1083
272. Wound closure techniques	1087
273. Wound closure materials	1091
274. Wound closure complications	1095
275. Wound closure techniques	1099
276. Wound closure materials	1103
277. Wound closure complications	1107
278. Wound closure techniques	1111
279. Wound closure materials	1115
280. Wound closure complications	1119
281. Wound closure techniques	1123
282. Wound closure materials	1127
283. Wound closure complications	1131
284. Wound closure techniques	1135
285. Wound closure materials	1139
286. Wound closure complications	1143
287. Wound closure techniques	1147
288. Wound closure materials	1151
289. Wound closure complications	1155
290. Wound closure techniques	1159
291. Wound closure materials	1163
292. Wound closure complications	1167
293. Wound closure techniques	1171
294. Wound closure materials	1175
295. Wound closure complications	1179
296. Wound closure techniques	1183
297. Wound closure materials	1187
298. Wound closure complications	1191
299. Wound closure techniques	1195
300. Wound closure materials	1199
301. Wound closure complications	1203
302. Wound closure techniques	1207
303. Wound closure materials	1211
304. Wound closure complications	1215
305. Wound closure techniques	1219
306. Wound closure materials	1223
307. Wound closure complications	1227
308. Wound closure techniques	1231
309. Wound closure materials	1235
310. Wound closure complications	1239
311. Wound closure techniques	1243
312. Wound closure materials	1247
313. Wound closure complications	1251
314. Wound closure techniques	1255
315. Wound closure materials	1259
316. Wound closure complications	1263
317. Wound closure techniques	1267
318. Wound closure materials	1271
319. Wound closure complications	1275
320. Wound closure techniques	1279
321. Wound closure materials	1283
322. Wound closure complications	1287
323. Wound closure techniques	1291
324. Wound closure materials	1295
325. Wound closure complications	1299
326. Wound closure techniques	1303
327. Wound closure materials	1307
328. Wound closure complications	1311
329. Wound closure techniques	1315
330. Wound closure materials	1319
331. Wound closure complications	1323
332. Wound closure techniques	1327
333. Wound closure materials	1331
334. Wound closure complications	1335
335. Wound closure techniques	1339
336. Wound closure materials	1343
337. Wound closure complications	1347
338. Wound closure techniques	1351
339. Wound closure materials	1355
340. Wound closure complications	1359
341. Wound closure techniques	1363
342. Wound closure materials	1367
343. Wound closure complications	1371
344. Wound closure techniques	1375
345. Wound closure materials	1379
346. Wound closure complications	1383
347. Wound closure techniques	1387
348. Wound closure materials	1391
349. Wound closure complications	1395
350. Wound closure techniques	1399
351. Wound closure materials	1403
352. Wound closure complications	1407
353. Wound closure techniques	1411
354. Wound closure materials	1415
355. Wound closure complications	1419
356. Wound closure techniques	1423
357. Wound closure materials	1427
358. Wound closure complications	1431
359. Wound closure techniques	1435
360. Wound closure materials	1439
361. Wound closure complications	1443
362. Wound closure techniques	1447
363. Wound closure materials	1451
364. Wound closure complications	1455
365. Wound closure techniques	1459
366. Wound closure materials	1463
367. Wound closure complications	1467
368. Wound closure techniques	1471
369. Wound closure materials	1475
370. Wound closure complications	1479
371. Wound closure techniques	1483
372. Wound closure materials	1487
373. Wound closure complications	1491
374. Wound closure techniques	1495
375. Wound closure materials	1499
376. Wound closure complications	1503
377. Wound closure techniques	1507
378. Wound closure materials	1511
379. Wound closure complications	1515
380. Wound closure techniques	1519
381. Wound closure materials	1523
382. Wound closure complications	1527
383. Wound closure techniques	1531
384. Wound closure materials	1535
385. Wound closure complications	1539
386. Wound closure techniques	1543
387. Wound closure materials	1547
388. Wound closure complications	1551
389. Wound closure techniques	1555
390. Wound closure materials	1559
391. Wound closure complications	1563
392. Wound closure techniques	1567
393. Wound closure materials	1571
394. Wound closure complications	1575
395. Wound closure techniques	1579
396. Wound closure materials	1583
397. Wound closure complications	1587
398. Wound closure techniques	1591
399. Wound closure materials	1595
400. Wound closure complications	1599
401. Wound closure techniques	1603
402. Wound closure materials	1607
403. Wound closure complications	1611
404. Wound closure techniques	1615
405. Wound closure materials	1619
406. Wound closure complications	1623
407. Wound closure techniques	1627
408. Wound closure materials	1631
409. Wound closure complications	1635
410. Wound closure techniques	1639
411. Wound closure materials	1643
412. Wound closure complications	1647
413. Wound closure techniques	1651
414. Wound closure materials	1655
415. Wound closure complications	1659
416. Wound closure techniques	1663
417. Wound closure materials	1667
418. Wound closure complications	1671
419. Wound closure techniques	1675
420. Wound closure materials	1679
421. Wound closure complications	1683
422. Wound closure techniques	1687
423. Wound closure materials	1691
424. Wound closure complications	1695
425. Wound closure techniques	1699
426. Wound closure materials	1703
427. Wound closure complications	1707
428. Wound closure techniques	1711
429. Wound closure materials	1715
430. Wound closure complications	1719
431. Wound closure techniques	1723
432. Wound closure materials	1727
433. Wound closure complications	1731
434. Wound closure techniques	1735
435. Wound closure materials	1739
436. Wound closure complications	1743
437. Wound closure techniques	1747
438. Wound closure materials	1751
439. Wound closure complications	1755
440. Wound closure techniques	1759
441. Wound closure materials	1763
442. Wound closure complications	1767
443. Wound closure techniques	1771
444. Wound closure materials	1775
445. Wound closure complications	1779
446. Wound closure techniques	1783
447. Wound closure materials	1787
448. Wound closure complications	1791
449. Wound closure techniques	1795
450. Wound closure materials	1799
451. Wound closure complications	1803
452. Wound closure techniques	1807
453. Wound closure materials	1811
454. Wound closure complications	1815
455. Wound closure techniques	1819
456. Wound closure materials	1823
457. Wound closure complications	1827
458. Wound closure techniques	1831
459. Wound closure materials	1835
460. Wound closure complications	1839
461. Wound closure techniques	1843
462. Wound closure materials	1847
463. Wound closure complications	1851
464. Wound closure techniques	1855
465. Wound closure materials	1859
466. Wound closure complications	1863
467. Wound closure techniques	1867
468. Wound closure materials	1871
469. Wound closure complications	1875
470. Wound closure techniques	1879
471. Wound closure materials	1883
472. Wound closure complications	1887
473. Wound closure techniques	1891
474. Wound closure materials	1895
475. Wound closure complications	1899
476. Wound closure techniques	1903
477. Wound closure materials	1907
478. Wound closure complications	1911
479. Wound closure techniques	1915
480. Wound closure materials	1919
481. Wound closure complications	1923
482. Wound closure techniques	1927
483. Wound closure materials	1931
484. Wound closure complications	1935
485. Wound closure techniques	1939
486. Wound closure materials	1943
487. Wound closure complications	1947
488. Wound closure techniques	

4. Wstrząs	27
4.1. Rodzaje wstrząsu	27
4.2. Patofizjologia	27
4.3. Objawy	29
4.4. Monitorowanie chorego	29
4.5. Ogólne zasady leczenia	30
4.6. Wstrząs hipowolemiczny (oligowolemiczny)	32
4.7. Wstrząs anafilaktyczny	33
4.8. Wstrząs kardiogenny	34
4.9. Podsumowanie	35
5. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa	36
5.1. Rozpoznanie nagłego zatrzymania krążenia	36
5.2. Podstawowe czynności resuscytacyjne (BLS)	37
5.3. Specjalistyczne zabiegi resuscytacyjne (ALS)	42
5.4. Potencjalnie odwracalne przyczyny nagłego zatrzymania krążenia	45
5.5. Zatrzymanie krążenia i resuscytacja w chirurgii	46
6. Postępowanie okołooperacyjne	48
6.1. Postępowanie przedoperacyjne	48
6.2. Postępowanie śródoperacyjne	55
6.3. Postępowanie pooperacyjne	57
6.4. Powiklania pooperacyjne	60
7. Chirurgia nowotworów	64
7.1. Nowotwory niezłośliwe	64
7.2. Nowotwory złośliwe	65
7.3. Epidemiologia nowotworów złośliwych	66
7.4. Guzy lite	67
7.5. Rozpoznanie nowotworu złośliwego	67
7.6. Stopniowanie cech nowotworów złośliwych	68
7.7. Leczenie	70
7.8. Wczesne wykrywanie i profilaktyka	71
8. Podstawowe wiadomości o przeszczepianiu narządów	74
8.1. Regulacje prawne	74
8.2. Zapotrzebowanie na przeszczepy narządów	76
8.3. Odrzucanie przeszczepu	76
8.4. Dobór dawcy i biorcy	77
8.5. Leki immunosupresyjne	77
8.6. Organizacja pobierania i przeszczepiania narządów w Polsce	77
8.7. Przeciwwskazania do pobierania narządów ze zwłok	78

8.8.	Zasady pobierania narządów	78
8.9.	Przechowywanie narządów	79
8.10.	Przeszczepianie nerki	80
8.11.	Przeszczepianie innych narządów	81
9.	Podstawowe instrumentarium chirurgiczne	82
9.1.	Narzędzia tnące	82
9.2.	Narzędzia do chwytania tkanek	83
9.3.	Narzędzia do odciągania i rozwierania tkanek	84
9.4.	Narzędzia do szycia tkanek	85
9.5.	Staplery. Szew mechaniczny	85
9.6.	Narzędzia używane w operacjach tkanki kostnej	87
9.7.	Sondy (zgłębniki)	87
9.8.	Dreny	87
9.9.	Cewniki	88
10.	Podstawowe zabiegi chirurgiczne	90
10.1.	Wstrzyknięcia	90
10.2.	Kaniulacja żył obwodowych	92
10.3.	Kaniulacja żył centralnych	93
10.4.	Odsłonięcie żyły (wenesekcja)	97
10.5.	Kaniulacja tętnic obwodowych	97
10.6.	Znieczulenie miejscowe (przewodowe)	98
10.7.	Nakłucie lędźwiowe (punkcja lędźwiowa)	101
10.8.	Tracheostomia	101
10.9.	Zgłębnikowanie żołądka	103
10.10.	Płukanie żołądka	104
10.11.	Przezskórna endoskopowa gastrostomia (PEG)	104
10.12.	Gastrostomia klasyczna	106
10.13.	Tamowanie krvawienia z żyłaków przelyku sondą Sengstakena–Blakemore'a	106
10.14.	Diagnostyczne nakłucie jamy otrzewnej	108
10.15.	Cewnikowanie pęcherza moczowego	109
10.16.	Nakłucie pęcherza moczowego (punkcja nadłonowa)	110
10.17.	Wlew doodbytniczy	111
10.18.	Swy i szycie chirurgiczne	111
11.	Zakażenia wirusowe	114
11.1.	Zakażenie wirusem zapalenia wątroby typu B	114
11.2.	Zakażenie wirusem zapalenia wątroby typu C	115
11.3.	Zakażenie ludzkim wirusem nabytego niedoboru odporności (HIV)	115
11.4.	Profilaktyka przedekspozycyjna	116
11.5.	Profilaktyka poekspozycyjna	116

12. Zakażenia bakteryjne	118
12.1. Zapalenie mieszka włosowego	118
12.2. Czyrak. Czyraczność	119
12.3. Czyrak mnogi (gromadny)	120
12.4. Zastrzał	120
12.5. Zanokcica	121
12.6. Wrastający paznokcie	122
12.7. Zapalenie gruczołów potowych pachy	122
12.8. Zapalenie naczyń i węzłów chłonnych	123
12.9. Ropień	123
12.10. Ropień pośladka	124
12.11. Ropowica	124
12.12. Martwicze zapalenie powięzi	125
12.13. Zgorzel gazowa	125
12.14. Tężec	126
12.15. Ropowica gazowa	127
12.16. Promienica	127
12.17. Róża	128
13. Zakażenia szpitalne	129
13.1. Źródła	129
13.2. Drogi szerzenia się	129
13.3. Postacie kliniczne	130
13.4. Zakażenie miejsca operowanego	130
13.5. Zakażenia spowodowane cewnikowaniem naczyń	136
13.6. Zakażenia szpitalne układu moczowego	137
14. Sepsa (posocznica)	139

Część II

Chirurgia urazowa

15. Podstawy traumatologii	145
15.1. Ocena ciężkości obrażeń	146
15.2. Trzy okresy zgonów w następstwie urazów	148
15.3. „Triada śmierci”	148
15.4. Postępowanie na miejscu wypadku	148
15.5. Transport	151
15.6. Postępowanie w izbie przyjęć lub na szpitalnym oddziale ratunkowym	151
15.7. „Krótka ścieżka”	152
15.8. Skrócona laparotomia	153
15.9. Obrażenia u ludzi w podeszłym wieku	153
15.10. Rehabilitacja po obrażeniach	154

16. Obrażenia czaszkowo-mózgowe	155
16.1. Zamknięte urazowe uszkodzenia mózgu	155
16.2. Zranienia powłok czaszki	157
16.3. Złamania kości czaszki	158
16.4. Otwarte zranienia mózgu	159
16.5. Krwiaki wewnętrzczaszkowe	159
17. Obrażenia twarzy	163
18. Obrażenia szyi	164
19. Obrażenia kręgosłupa i rdzenia kręgowego	166
19.1. Obrażenia kręgosłupa (zwichnięcia i złamania)	166
19.2. Obrażenia rdzenia kręgowego	167
20. Obrażenia nerwów obwodowych	170
21. Obrażenia klatki piersiowej, tchawicy i przepony	173
21.1. Złamania żeber	174
21.2. Wiotka klatka piersiowa	174
21.3. Złamanie mostka	175
21.4. Złamanie obojczyka	175
21.5. Złamanie łopatki	176
21.6. Pourazowa odma opłucnowa	177
21.7. Krwiak jamy opłucnej	180
21.8. Chlonkotok	182
21.9. Obrażenia tchawicy i oskrzeli	182
21.10. Stłuczenie płuca („mokre płuco”)	183
21.11. Rozerwanie płuca	183
21.12. Odma (rozedma) śródpiersia	184
21.13. Obrażenia przepony i piersiowo-brzuszne	184
22. Obrażenia serca i aorty piersiowej	186
22.1. Obrażenia otwarte	186
22.2. Obrażenia zamknięte	186
22.3. Tamponada serca	187
22.4. Obrażenia aorty piersiowej	188
23. Urazowe uszkodzenia naczyń	190
23.1. Obrażenia tętnic	190
23.2. Obrażenia żył	196

24. Zespół ciasnoty przedziałów powięziowych	197
25. Obrażenia przełyku	199
25.1. Oparzenia chemiczne	199
25.2. Obrażenia mechaniczne	200
25.3. Leczenie przedziurawienia przełyku	200
25.4. Późne powiklania	201
25.5. Ciała obce w przełyku	201
26. Obrażenia narządów jamy brzusznej	202
26.1. Obrażenia śledziony	204
26.2. Obrażenia wątroby	205
26.3. Obrażenia pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych	206
26.4. Obrażenia trzustki	207
26.5. Obrażenia żołądka	207
26.6. Obrażenia dwunastnicy	207
26.7. Obrażenia jelit	208
26.8. Uwagi końcowe	209
27. Obrażenia ręki	210
27.1. Krwiak podpalznokowy	210
27.2. Stłuczenie ręki	210
27.3. Pierwsza pomoc	210
27.4. Postępowanie w przypadku urazowej amputacji ręki	211
28. Oparzenia	212
28.1. Oparzenia cieplne	214
28.2. Oparzenia dróg oddechowych	219
28.3. Oparzenia elektryczne	219
28.4. Oparzenia chemiczne	221
29. Następstwa działania zimna	222
29.1. Wychłodzenie (hipotermia)	222
29.2. Odmrożenia	223
29.3. Następstwa długotrwałego działania zimnej wody	225
30. Skręcenia i zwichnięcia stawów	226
30.1. Skręcenia stawów	226
30.2. Zwichnięcia stawów	227
31. złamania kości	232
31.1. Wczesne powiklania	234

31.2.	Późne powikłania	236
31.3.	Powikłania zrostu kości	237
31.4.	Patologiczne złamania kości	238
31.5.	Pierwsza pomoc	238
31.6.	Leczenie	239
31.7.	Złamanie szyjki chirurgicznej kości ramiennej	242
31.8.	Złamanie trzonu kości ramiennej	243
31.9.	Złamanie nadkłykciowe kości ramiennej	243
31.10.	Złamania w obrębie stawu łokciowego	243
31.11.	Złamania trzonów kości łokciowej i promieniowej	244
31.12.	Złamanie nasady dalszej kości promieniowej (w miejscu typowym, typu Collesa)	244
31.13.	Złamania w obrębie nadgarstka i ręki	245
31.14.	Złamanie miednicy	245
31.15.	Złamanie panewki stawu biodrowego	246
31.16.	Złamanie szyjki kości udowej	246
31.17.	Złamanie trzonu kości udowej	247
31.18.	Złamanie nasady dalszej kości udowej	247
31.19.	Złamanie rzepki	248
31.20.	Złamania trzonu kości piszczelowej i strzałki	248
31.21.	Złamania nasad dalszych kości goleni	248
31.22.	Złamanie kości piętowej	248
32.	Rany	250
32.1.	Rodzaje	250
32.2.	Proces gojenia	252
32.3.	Zakażenia	253
32.4.	Zabiegi i szwy stosowane w zaopatrywaniu rany	253
32.5.	Pierwsza pomoc w przypadkach zranień powierzchownych tkanek miękkich	254
32.6.	Przygotowanie do opracowania rany	255
32.7.	Opracowanie rany	255
32.8.	Leczenie ran przewlekłych	256
33.	Odleżyny	259
34.	Amputacje kończyn	262
34.1.	Amputacje w obrębie kończyny górnej	263
34.2.	Amputacje w obrębie kończyny dolnej	263
34.3.	Odmienność amputacji w przebiegu chorób tętnic	264
34.4.	Bóle kikuta	265
34.5.	Rehabilitacja po amputacjach kończyn dolnych	265

Część III Chirurgia przełyku i jamy brzusznej

35. Badanie podmiotowe i przedmiotowe w chorobach jamy ustnej	269
35.1. Badania podmiotowe	269
35.2. Badanie przedmiotowe	275
35.3. Badanie odbytu i odbytnicy	278
36. Endoskopia przewodu pokarmowego	280
36.1. Endoskopia diagnostyczna górnego odcinka przewodu pokarmowego	281
36.2. Endoskopia zabiegowa górnego odcinka przewodu pokarmowego	282
36.3. Endoskopowa cholangiopankreatografia wsteczna (ECPW)	284
36.4. Endoskopowe leczenie chorób dróg żółciowych i trzustki	285
36.5. Enteroskopia (endoskopia) jelita cienkiego	286
36.6. Endoskopia diagnostyczna i zabiegowa dolnego odcinka przewodu pokarmowego	287
37. Laparoskopia	289
37.1. Sprzęt i narzędzia używane w diagnostyce	289
37.2. Odma otrzewnowa	290
37.3. Wprowadzanie trokarów i laparoskopu	291
37.4. Laparoskopia diagnostyczna	291
37.5. Laparoskopia zabiegowa	291
38. Choroby przełyku	294
38.1. Choroba refluksowa	294
38.2. Achalazja (kurcz wpustu)	296
38.3. Łagodne nowotwory przełyku	298
38.4. Rak przełyku	298
38.5. Zespół Mallory'ego–Weissa	302
38.6. Zespół Boerhaavego	302
38.7. Błony przełyku	303
38.8. Uchyłki przełyku	303
39. Przepukliny rozworu przełykowego	305
40. Choroby żołądka i dwunastnicy	307
40.1. Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy	307
40.2. Rak żołądka	313
40.3. Inne nowotwory żołądka	317
40.4. Polipy żołądka	318

41. Choroby wątroby	319
41.1. Naczyniak wątroby	319
41.2. Gruczolak wątroby	319
41.3. Rak wątrobowokomórkowy	320
41.4. Wtórne nowotwory złośliwe	321
41.5. Torbiele wątroby	322
41.6. Ropień wątroby	323
41.7. Piorunująca niewydolność wątroby	323
41.8. Przeszczepianie wątroby	324
42. Nadciśnienie wrotne	326
42.1. Zespół Budda–Chiariego	330
43. Choroby dróg żółciowych	331
43.1. Kamica żółciowa	331
43.2. Rak pęcherzyka żółciowego	341
43.3. Rak dróg żółciowych	342
43.4. Inne choroby dróg żółciowych	342
44. Choroby trzustki	344
44.1. Ostre zapalenie trzustki	344
44.2. Przewlekłe zapalenie trzustki	349
44.3. Torbiele trzustki	353
44.4. Rak trzustki	355
44.5. Rak brodawki większej dwunastnicy	358
45. Choroby jelita cienkiego	360
45.1. Choroba Leśniowskiego–Crohna	360
45.2. Uchyłek Meckela	363
45.3. Nowotwory jelita cienkiego	364
45.4. Zespół krótkiego jelita	364
46. Choroby jelita grubego	367
46.1. Przygotowanie do operacji	367
46.2. Stomia (przetoka jelitowa/kałowa/odbarczająca, odbyt sztuczny)	367
46.3. Uchyłki (uchyłkowatość) jelita grubego	369
46.4. Wrzodziejące zapalenie jelita grubego	371
46.5. Polipy jelita grubego	374
46.6. Rak jelita grubego	375
46.7. Dziedziczny rak jelita grubego	382
46.8. Choroba Hirschsprunga	384

47. Choroby odbytnicy i odbytu	386
47.1. Guzki krwawnicze (guzy krwawnicze, żyłaki odbytu, choroba hemoroidalna, hemoroidy) ...	386
47.2. Szczelina odbytu	388
47.3. Torbiel włosowa (torbiel pilonidalna, zatoka włosowa)	389
47.4. Ropień okofoodbytowy	389
47.5. Przetoka odbytu	390
47.6. Świąd odbytu	391
47.7. Nietrzymanie stolca	391
47.8. Wypadnięcie odbytnicy. Wypadnięcie odbytu	392
47.9. Kłykiny kończyste	392
47.10. Rak odbytu	392
48. Choroby śledziony	394
49. Przepukliny brzuszne	397
49.1. Przepuklina pachwinowa	399
49.2. Przepuklina udowa	403
49.3. Przepuklina pępkowa	404
49.4. Przepuklina kresy białej	404
49.5. Przepuklina pooperacyjna	405
49.6. Przepukliny rzadko występujące	405
49.7. Przepuklina uwiezionecka	406
49.8. Siatki (łaty, protezy) przepuklinowe	408
50. Ostre chirurgiczne choroby jamy brzusznej („ostry brzuch”)	410
51. Zapalenie otrzewnej	414
51.1. Rozlane zapalenie otrzewnej	415
51.2. Ograniczone zapalenie otrzewnej	417
52. Ostre zapalenie wrostka robaczkowego	419
52.1. Zapalenie wrostka robaczkowego u kobiet w ciąży	423
53. Niedrożność mechaniczna jelit	424
54. Zespół ciasnoty wewnętrzbrzusznej	431
55. Krwawienie do przewodu pokarmowego	433
55.1. Krwawienia do górnego odcinka przewodu pokarmowego	434
55.2. Krwawienia do dolnego odcinka przewodu pokarmowego	438

Część IV Chirurgia gruczołów wydzielania wewnętrznego

56. Choroby tarczycy	443
56.1. Hormony tarczycy	443
56.2. Wole obojętne	444
56.3. Wole nadczynne	446
56.4. Wole niedoczynne	449
56.5. Rak tarczycy	450
56.6. Zapalenia tarczycy	451
56.7. Operacje tarczycy	451
57. Choroby gruczołów przytarczycznych	454
57.1. Hormon gruczołów przytarczycznych	454
57.2. Nadczynność gruczołów przytarczycznych	454
57.3. Niedoczynność gruczołów przytarczycznych	456
57.4. Rak gruczołów przytarczycznych	457
58. Guzy z komórek wewnętrzwydzielniczych trzustki	458
58.1. Wyspiak	459
58.2. Gastrinoma	459
58.3. VIP-oma	460
58.4. Somatostatinoma	460
58.5. Glukagonoma	461
59. Choroby nadnerczy	462
59.1. Hormony nadnerczy	462
59.2. Choroba i zespół Cushinga	462
59.3. Zespół Conna (aldosteronizm pierwotny)	464
59.4. Guz chromochłonny	464
59.5. Incydentaloma	465
59.6. Nowotwory złośliwe	466
60. Zespoły mnogiej gruczołakowatości wewnętrzwydzielniczej	467
61. Rakowiak	469

Część V

Chirurgia klatki piersiowej

62. Badanie podmiotowe i przedmiotowe	473
62.1. Badanie podmiotowe	473
62.2. Badanie przedmiotowe	474
62.3. Diagnostyka	474
63. Podstawowe zabiegi torakochirurgiczne	478
63.1. Nakłucie jamy opłucnej	478
63.2. Drenaż jamy opłucnej	480
63.3. Mediastinoskopia	481
63.4. Mediastinoskopia przymostkowa	482
63.5. Wideotorakoskopia	482
63.6. Otwarcie klatki piersiowej	483
64. Wrodzone wady klatki piersiowej	484
65. Choroby nowotworowe płuc	486
65.1. Rak płuca. Rak oskrzela	486
65.2. Nowotwory przerzutowe w płucach	489
65.3. Międzybłoniak opłucnej	490
66. Inne choroby klatki piersiowej	491
66.1. Ropień płuca	491
66.2. Rozstrzenie oskrzeli	491
66.3. Płyn w jamie opłucnej (puchlina płucna)	492
66.4. Ropniak jamy opłucnej	493
66.5. Samoistna (samorodna) odma opłucnowa	494
66.6. Operacyjne leczenie gruźlicy płuc	494
66.7. Rozedma płuc	495
66.8. Guzy śródpiersia	495
67. Choroby tchawicy	497
67.1. Zwężenia tchawicy	497

Część VI

Chirurgia serca i naczyń obwodowych

68. Kardiochirurgia	501
68.1. Ochrona serca w czasie operacji	501

68.2. Krążenie pozaustrojowe	502
68.3. Krążenie wspomagane	503
68.4. Diagnostyka przedoperacyjna	503
68.5. Choroba niedokrwienna serca	504
68.6. Nabycie wady zastawkowe	506
68.7. Protezy zastawkowe serca	511
68.8. Tętniak aorty piersiowej	511
68.9. Rozwarstwienia aorty piersiowej	514
68.10. Wady wrodzone serca	516
68.11. Tętniaki piersiowo-brzuszne	521
68.12. Przeszczepianie serca	522
69. Choroby tętnic	524
69.1. Miażdżycą	524
69.2. Tętniaki	542
69.3. Przetoka tętniczo-żylna	545
69.4. Naczyniaki	546
69.5. Choroba Buergera (zakrzepowo-zarostowe zapalenie naczyń)	547
69.6. Fenomen Raynarda	548
69.7. Zespół wylotu (górnego otworu) klatki piersiowej	548
69.8. Zespół stopy cukrzycowej	549
69.9. Ostre niedokrwienie kończyn	550
69.10. Zator	550
69.11. Zespół ponownego ukrwienia	553
69.12. Protezy naczyniowe	554
70. Przeskórnna chirurgia wewnętrznochłonowa (radiologia interwencyjna)	555
70.1. Przygotowanie do zabiegu	555
70.2. Technika wkładania do tętnicy	556
70.3. Postępowanie po zabiegu	557
70.4. Angioplastyka balonowa	558
70.5. Angioplastyka dynamiczna	559
70.6. Angioplastyka laserowa	559
70.7. Podprzydankowe udrożnienie tętnicy	559
70.8. Angioplastyka z zastosowaniem stentów	560
70.9. Zastosowanie stent-graftów w leczeniu tętniaków	561
70.10. Tromboliza celowana tętnic	562
70.11. Tromboliza celowana żył	563
70.12. Embolizacja naczyń	563
70.13. Usuwanie ciał obcych z naczyń	564
71. Choroby żył kończyn dolnych	565
71.1. Badanie podmiotowe i przedmiotowe	565

71.2. Diagnostyka	567
71.3. Zapalenie zakrzepowe żył powierzchownych	568
71.4. Zakrzepica żył głębokich (żylna choroba zakrzepowo-zatorowa)	570
71.5. Przewlekła choroba (niewydolność) żylna	580

72. Zator tętnicy płucnej (zatorowość płucna)	589
---	-----

73. Przewlekły obrzęk chłonny	592
-------------------------------------	-----

Część VII

Niektóre wybrane zagadnienia chirurgii

74. Choroby piersi	597
--------------------------	-----

74.1. Rak piersi	597
------------------------	-----

74.2. Niektóre nienowotworowe choroby piersi	605
--	-----

75. Nowotwory skóry i tkanki podskórnej	608
---	-----

75.1. Łagodne nowotwory skóry	608
-------------------------------------	-----

75.2. Stany przednowotworowe skóry	609
--	-----

75.3. Rak skóry	611
-----------------------	-----

75.4. Czerniak	612
----------------------	-----

75.5. Rzadkie nowotwory złośliwe skóry	613
--	-----

76. Mięsaki tkanek miękkich	614
-----------------------------------	-----

77. Wybrane choroby ręki	616
--------------------------------	-----

77.1. Badanie ręki	616
--------------------------	-----

77.2. Palec trzaskający	616
-------------------------------	-----

77.3. Zespół kanału nadgarstka	617
--------------------------------------	-----

77.4. Choroba (przykurcz) Dupuytrena	617
--	-----

77.5. Choroba de Quervaina	617
----------------------------------	-----

77.6. Torbiel galaretowata	618
----------------------------------	-----

78. Chirurgiczne leczenie otyłości	619
--	-----

78.1. Otyłość	619
---------------------	-----

78.2. Następstwa otyłości	619
---------------------------------	-----

78.3. Leczenie chirurgiczne	620
-----------------------------------	-----

79. Podstawy chirurgii plastycznej	623
--	-----

79.1. Chirurgia rekonstrukcyjna	623
---------------------------------------	-----

79.2. Chirurgia i medycyna estetyczna	626
---	-----

80.	Chirurgia osób starszych	628
80.1.	Postępowanie przedoperacyjne	629
80.2.	Postępowanie śródoperacyjne	630
80.3.	Postępowanie pooperacyjne	630
81.	Rehabilitacja w chirurgii	631

Część VIII

Aneksy

Słownik niektórych pojęć	637
Spis skrótów	673
Skorowidz	683

Podstawy chirurgii